

DOCUMENT MARC PER AL FUTUR PLA ESPECIAL DELS TORRENTS DE VALLS

**Consell de Participació Ciutadana per al Desenvolupament dels Projectes de
Regeneració dels Torrents de Valls**

ÍNDEX

1 INTRODUCCIÓ.....	5
1.1 Els torrents de Valls.....	5
1.2 Antecedents.....	6
1.3 Beneficiaris actuals i futurs.....	6
2 OBJECTIUS.....	9
2.1 Justificació de la preservació dels torrents de Valls	9
3 METODOLOGIA DE TREBALL.....	11
3.1 Procés de participació pública.....	12
3.2 Delimitació de la zona perifluvial.....	13
4 ÀMBIT DE TREBALL.....	14
5 CRITERIS GENERALS DE DELIMITACIÓ DE LA ZONA PERIFLUVIAL.....	16
6 CRITERIS ESPECÍFICS DE DELIMITACIÓ DE LA ZONA PERIFLUVIAL	17
6.1 Torrent Sec / Torrent del Catllar	20
6.2 Torrent de la Xamora	22
7 CRITERIS GENERALS D'ORDENACIÓ DE LA ZONA PERIFUVIAL.....	22
8 EL USOS I OCUPACIONS	23
9 MARC LEGAL.....	24
10 PLA INTEGRAL D'AIGÜES DE VALLS.....	25
10.1 Captacions.....	25
10.2 Dipòsits municipals / Xarxa de distribució municipal.....	25
10.3 Xarxa de clavegueram municipal.....	26
10.4 Xarxa de clavegueram en alta.....	26
10.5 Depuradores.....	26
10.6 Reutilització.....	27
11 MANTENIMENT.....	28
12 TERMINOLOGIA	28
13 CONCLUSIONS.....	29
14 BIBLIOGRAFIA.....	30

Annex 1: Plànols de la Zona Perifluvial

Annex 2: Relació d'actes

Índex de taules

<u>Taula 1.-Criteris generals per a la definició de la Zona Perifluvial.....</u>	<u>16</u>
<u>Taula 2.-Criteris generals per a l'ordenació de la Zona Perifluvial.....</u>	<u>22</u>
<u>Taula 3.-Criteris generals per a l'ocupació de la Zona Perifluvial i els usos admissibles.....</u>	<u>23</u>

Índex de figures

<u>Figura 1.-Àmbit de treball de la definició de la Zona Perifluvial.....</u>	<u>15</u>
--	------------------

1 INTRODUCCIÓ

En el marc del treball de la revisió del Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU) i del projecte d'urbanització de la zona de Ruanes, l'Ajuntament de Valls ha considerat una prioritat bàsica la preservació ambiental i la recuperació dels torrents de la ciutat i la seva coexistència en l'espai urbà i social. El ple de l'Ajuntament, davant els imminents desenvolupaments urbanístics a les vores dels torrents, va aprovar de forma unànime el novembre de 2005 la creació del Consell de Participació Ciutadana per al Desenvolupament dels Projectes de Regeneració dels Torrents de Valls. El Consell de Torrents, format per dues comissions, la Comissió d'Avaluació de l'Entorn i la Comissió Social, es va plantejar com a objectiu primer elaborar un document marc per poder determinar les bases inicials i redactar a continuació el Pla Especial de Torrents, que ha de ser una eina bàsica per incorporar els torrents en la revisió del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. Les persones que participen en el Consell dels Torrents de Valls ho fan amb la finalitat de definir quin és el model i el futur dels torrents de la ciutat, d'acord a les seves percepcions i fruit del consens de totes les parts implicades.

1.1 ELS TORRENTS DE VALLS

Els torrents de la ciutat els formen tres rierols que la travessen de nord a sud i que s'acaben unint per formar el torrent del Puig, tributari del riu Francolí. Són tres cursos d'aigua que travessen i envolten la ciutat, però que a la vegada formen part d'un conjunt hidrogràfic més extens, format per diverses rases i rieres que drenen l'aigua de bona part dels municipis de Valls i Figuerola del Camp.

Malgrat conservar la morfologia típica d'una riera, els torrents tenen la particularitat de portar un cabal reduït però més o menys constant, fruit de l'aflorament en superfície de les aigües subterrànies en els trams que penetren al nucli urbà. Aquesta circumstància ha derivat en la presència d'uns condicionants naturals en els torrents que es poden assimilar als propis d'un ecosistema de ribera, atorgant als cursos d'aigua de la ciutat una importància ecològica molt notable.

A més, la presència d'aigua en els torrents ha significat l'aprofitament intensiu del recurs hídic des de segles ençà, tant en l'ús domèstic i agrícola com en l'industrial, de vital importància en el desenvolupament socioeconòmic de la ciutat. Així mateix, aquests espais naturals inserits en el nucli urbà han aportat espais d'oci i esbarjo a la ciutadania.

La presència i l'alteració antròpica en els torrents s'ha produït des dels primers assentaments humans però, lògicament, ha anat augmentant paral·lelament cap a un aprofitament més intensiu dels recursos.

Aquesta necessitat de recuperar els torrents com a espais verds per a la ciutat i el fet de reconèixer la seva potencialitat com a espais lliures és un denominador comú al municipi de Valls.

1.2 ANTECEDENTS

L'àmbit fluvial té una orografia notable; es tracta de marges bastant profunds i de fort pendent que, en general, presenten alçades al voltant dels 10-12 metres. En determinats trams, els talussos són totalment verticals a causa del descarnament i l'erosió generada per les avingudes torrencials; en altres punts presenten pendents més suaus, al voltant del 30-40%.

En la major part dels trams la llera és estreta i encaixonada, amb amplades que es mouen entre els 4 i els 10 metres. En alguns punts aigües amunt del Mas Miquel, el llit fluvial s'eixampla fins als 18 metres aproximadament i es poden observar dipòsits de graves i còdols. L'ocupació humana dels marges ha reduït la llera en molts trams, com és el cas del torrent de la Farigola, on no sobrepassa els 3 metres en alguns punts.

Les lleres dels torrents vallencs es troben força excavades, de manera que en arribar a l'alçada de la ciutat intercepten l'aquífer i les aigües subterrànies afloren a la superfície. D'aquesta manera, s'explica que els torrents portin, aigües avall del començament de la ciutat, un cabal més o menys constant durant tot l'any.

Són canals de desguàs per on només hi circula l'aigua d'escorrentia en casos de precipitacions abundants; presenten, doncs, un règim hidrològic que depèn totalment de la pluviometria. Existeix, però, una particularitat. Quan els canals fluvials arriben a l'alçada del nucli urbà, assoleixen el nivell freàtic de l'aquífer superficial, de manera que les rambles seques es converteixen en petits rierols per on hi circula un reduït cabal durant tot l'any.

La presència d'un cabal superficial constant en els torrents de Valls ha permès el desenvolupament d'una vegetació pròpia d'ambients riberencs. A grans trets, la vegetació que existeix en l'àmbit d'estudi es pot qualificar com vegetació de ribera, tot i que cal tenir en compte l'existència de diferents factors que en modifiquen, de manera molt important, la seva configuració final, com són: l'encaixonament de la llera; la presència de cabal i règim hídic estacional; l'ocupació dels marges; la qualitat de l'aigua i la degradació de l'entorn. Als torrents hi conviuen una quantitat d'espècies animals força destacable. Els cursos d'aigua són, en termes d'ecologia, espais amb una elevada productivitat que ofereixen aliment i refugi a diverses espècies.

1.3 BENEFICIARIS ACTUALS I FUTURS

L'obligació dels representants dels ciutadans és garantir la sostenibilitat en l'ús dels torrents per tal de possibilitar que les generacions futures en puguin seguir gaudint en les

mateixes o millors condicions que en l'actualitat. La creació del Consell de Participació Ciutadana per al Desenvolupament dels Projectes de Regeneració dels Torrents de Valls ha obert una possibilitat única en el planejament de la ciutat. El municipi pot ser només una ciutat dormitori o arribar a ser un municipi de referència, i per això és tan important que, en aquesta ocasió, el verd s'incrementi en nombre i en qualitat i que, amb els anys, es vagi bastint el cinturó verd que la ciutat necessita, com un granet de sorra de la platja global.

La proximitat dels cursos fluvials van ser, segurament, motius geogràfics determinants en l'establiment de la població en el terme. Al segle XIII Valls ja destacava com un dels centres agrícoles, menestrals i comercials més importants del Camp de Tarragona.

Amb una extensa agricultura de secà, la construcció de nombroses sèquies i rescloses va permetre l'aprofitament de l'aigua dels torrents per al desenvolupament d'una important agricultura de regadiu. La ciutat va destacar per la indústria del ram del cànem i la cordilleria i també per l'existència de diverses fàbriques adoberes, totes elles lligades directament a la utilització de l'aigua superficial.

Des de mitjan segle XX, l'agricultura ha deixat pas a la indústria i, tot i que en menor mesura, al sector serveis. Tot i així, les hortes properes a la ciutat s'han ressentit menys que la resta del conreu davant la regressió agrícola.

La morfologia principal de la ciutat està definida pels torrents del Sant Pou, del Catllar i per la línia ferroviària. La comunicació ha de tenir en compte la construcció de ponts i passarel·les amb la finalitat clara de salvar la profunditat dels torrents.

En conceptes d'urbanisme, Valls presenta un dèficit important d'espais lliures, més evident encara quan es tracta de parcs urbans amb zones arbrades i espaioses. Aquesta manca s'accentua en el barri antic i en la trama urbana tradicional, compresa entre els torrents i la línia del ferrocarril. Aquest dèficit de zones verdes és un gran inconvenient, tenint en compte que la població de les ciutats requereix d'espais lliures per a l'esbarjo i les activitats de lleure.

La presència d'un cabal superficial constant en els torrents vallencs i l'existència de moltes fonts repartides per la ciutat han permès, durant tota la història de Valls, l'aprofitament intensiu del recurs hídric per part de la ciutadania.

L'aigua era utilitzada per a ús domèstic, agrícola o industrial, sense oblidar la funció social que desenvolupaven els indrets amb acumulació d'aigua. Valls tenia fonts naturals escampades per tot el terme, la majoria vora els torrents: la font del Titit, la font d'en Bosch, la font de la Salut, les fonts del Mas Miquel, la font de la Farigola, etc. En els marges dels torrents hi naixien multitud de deus que, junt amb les fonts, abastien els torrents o eren conduïdes cap a recs i safarejos.

L'aigua dels torrents va propiciar el desenvolupament d'una extensa agricultura de regadiu, que era de vital importància en una economia basada majoritàriament en el mercat de productes del camp. L'aigua superficial dels torrents vallencs, així com de diverses deus, s'ha captat i conduït a través de rescloses i recs. La xarxa tradicional de recs sorprèn per la seva quantitat i longitud,

però també per la complexitat dels sistemes de gestió i distribució de l'aigua entre recs i comunitat de regants.

L'aigua aprofitada per al regadiu provenia tant de les aigües naixents en els torrents com de les aigües que la ciutat abocava a les lleres del cursos fluvials. Així, malgrat que els regants han gaudit únicament de concessions per a l'aigua naixent, també han utilitzat tradicionalment les aigües residuals de la població, amb el guany de productes fertilitzants que hi contenien. En l'actualitat, la superfície regada a través de tot el sistema de recs s'aproxima a les 300 hectàrees brutes. Cal esmentar que el nou projecte de millora del regadiu preveu la substitució del sistema de regatge tradicional per un sistema a pressió.

La presència de cabal circulant en els torrents de Valls va permetre un cert desenvolupament industrial a la ciutat, concentrat majoritàriament al torrent de la Xamora. De manera directa, l'aigua s'utilitzava com a força motriu en diferents molins hidràulics situats en els marges dels torrents. Els molins utilitzaven l'aigua canalitzada dels torrents mitjançant les sèquies. Donat el migrat cabal, les acumulacions d'aigua que facilitaven la basses contigües als molins eren imprescindibles per poder disposar del cabal suficient i donar embranzida a la mola.

A més de l'aprofitament hidràulic dels molins, existien diverses indústries que utilitzaven el recurs hídic dels torrents en el seu procés productiu.

El primer sector industrial rellevant lligat a l'aigua a la ciutat va ser el de la indústria adobera. Els blanquers utilitzaven l'aigua en el procés de manufactura de la pell i després del procés productiu l'aigua residual s'abocava directament als torrents.

Indiscutiblement, els torrents i les fonts dels seus encontorns han desenvolupat històricament una important funció de lleure entre els vallencs i les vallenques. Valls gaudia de nombrosos indrets on l'aigua era abundant. Moltes fonts de la població es convertien en llocs de trobada per als ciutadans i els safarejos desenvolupaven una funció social clara, més enllà del seu ús com a rentador de la roba. A les entrades del nucli urbà, amb l'acumulació de carros, els abeuradors es convertien en improvisats indrets per encetar una conversa. A més, fa una trentena d'anys, en alguns punts dels torrents també hi trobàvem gorgs.

Amb el pas del temps, les diverses fonts, els abeuradors i els rentadors públics escampats per la ciutat van anar perdent la seva funció. La mecanització i l'electrificació van arribar al sector industrial als inicis del segle XX. Els molins fariners van deixar pas a les indústries modernes situades en d'altres localitats. En perdre's l'activitat secular d'anar a buscar aigua a la font, va minvar l'ús social al voltant dels torrents i el costum de passejar vora els cursos d'aigua. També la contaminació de les aigües i la seva degradació van jugar en contra d'aquests espais, que es van anar desdibuixant de la ment dels vallencs.

L'ús agrícola és un dels usos tradicionals dels torrents que encara avui manté bona part de la seva importància original. Actualment, l'aigua superficial dels cursos, mitjançant els assuts i

sèquies, rega una extensió d'unes 300 hectàrees. Malgrat tot, cal dir que l'envelliment del sector de la pagesia i la manca de relleu generacional posa en perill el manteniment futur dels terrenys agrícoles al voltant dels torrents.

En l'actualitat, en parlar del consum d'aigua, cal fer dues distincions: l'aigua per a ús agrícola i l'aigua per a ús domèstic i industrial. L'ús de conreu s'abasteix encara avui, en gran mesura, del cabal circulant pels torrents vallencs. No és l'única font d'origen per al regadiu, donat que en sòl agrícola existeixen diverses finques que disposen d'un pou per a l'extracció de l'aigua subterrània.

L'aprofitament de l'aigua dels torrents i de les deus dels seus encontorns va obligar a construir nombroses infraestructures per captar, conduir, emmagatzemar i manufacturar el recurs hídic. Igualment, per tal de salvar el desnivell dels barrancs, es van haver de construir ponts i passeres. L'ús de l'aigua va crear unes feines específiques, com la d'obrer dels recs, que encara existeix en l'actualitat, i fins i tot un vocabulari específic amb variants locals pròpies (BLAY *et al.*, 2000).

L'aigua dels torrents de Valls ha estat, en definitiva, un element essencial en la vida dels vallencs durant la seva història. Els torrents i el seu entorn no només són un reflex d'una part important de l'economia tradicional de la ciutat, també ho són d'esdeveniments socials i econòmics i suposen un factor de la identitat cultural de la capital de l'Alt Camp. Per tot això, els elements arquitectònics i constructius lligats a l'ús de l'aigua formen part del llegat de la ciutat, amb un valor històric innegable.

2 OBJECTIUS

L'anàlisi feta durant aquest temps a la Comissió d'Avaluació de l'Entorn i a la Comissió Social ha permès redactar aquest document marc, que defineix els criteris bàsics d'ordenació i gestió dels torrents de Valls, que s'hauran d'integrar i implementar en els futurs desenvolupaments urbanístics que afectin aquests cursos fluvials de la ciutat. A partir de l'anàlisi de la Planificació de l'Espai Fluvial (PEF) del Francolí, els membres de les comissions han definit una Zona Perifluvial (l'anomenarem ZpF) que s'haurà de preservar, com a zona de protecció especial, en els nous desenvolupaments urbanístics del municipi. El contingut del document marc ha de servir per establir les bases del Pla Especial de Torrents, que definirà els usos admissibles al llarg dels torrents, així com les bases de la revisió del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM).

2.1 JUSTIFICACIÓ DE LA PRESERVACIÓ DELS TORRENTS DE VALLS

La Zona Perifluvial té la vocació de ser una franja per a la preservació de l'espai natural. Però, a banda de preservar un hàbitat per a diverses espècies animals i vegetals, podem qüestionar-nos si té algun altre interès la conservació d'una zona d'aquestes característiques. Investigacions que han dut a terme diverses institucions d'arreu del món han donat resultats sorprenents quant a la influència directa de les àrees verdes en la salut i en el comportament de les persones i, a escala més global, en la preservació dels ecosistemes cap l'horitzó de la sostenibilitat.

També podem establir una relació entre els torrents de Valls i la idea global de sostenibilitat. La mateixa que els granets de sorra tenen amb la platja; la suma de cada gra de sorra forma la platja sencera.

Per entendre millor aquest concepte, ens cal parlar dels beneficis concrets que les àrees verdes tenen sobre les persones. Com ja hem esmentat, existeixen estudis holandesos, anglesos i nord-americans que demostren que invertir en espais verds no només costa diners. Una inversió en zones verdes pot suposar enormes beneficis socials i econòmics.

- En la **salut**. Els malalts ingressats en centres hospitalaris que tenen vistes a espais verds es recuperen abans i suposen una despesa menor en medicaments que la resta de malalts. Les zones verdes enmig del nucli urbà no només suposen un valor afegit. La seva presència està poderosament relacionada amb la bona salut dels habitants i suposa una bona prevenció de malestars i malalties. S'ha establert que el nombre de malalties disminueix un 0,15% per habitant cada 10% d'increment dels espais verds en el medi urbà. Per posar un exemple, els arbres tenen una influència directa en la prevenció del càncer de pell. A més, la presència de natura en zones residencials estimula les persones a fer exercici, cosa que millora la seva salut i, per tant, disminueixen les visites mèdiques i s'assegura un estalvi econòmic en aquest aspecte. En l'àmbit del treball també s'ha estudiat la influència positiva de les plantes sobre el benestar dels treballadors; disminueix el nombre de baixes laborals, els treballadors se senten menys frustrats i treballen millor. A més, les plantes absorbeixen de l'aire substàncies nocives i les descomponen a les arrels (la NASA, per citar només un exemple, va descobrir que l'heura fixa el benzè que prové del tabac i dels productes de neteja).
- En l'**actitud i la capacitat de treball**. Els estudiants que des de la finestra veuen un paisatge verd es concentren molt més que els que veuen parets d'altres edificis. En aquest sentit, els nens que pateixen desordres com la manca d'atenció, que es caracteritza per reaccionar de forma impulsiva i, fins i tot, agressiva, es calmen i reaccionen millor en un entorn natural, amb arbres i espai per a jugar a l'exterior. Aquest entorn natural elimina l'estrès, amb tots els beneficis que això comporta. De fet,

les persones que han fet un gran esforç laboral, per exemple, tendeixen a recórrer a la natura per tal de superar aquesta situació.

Les àrees verdes ben dissenyades estimulen l'activitat esportiva prop del lloc de residència i també les sortides a l'aire lliure. Diversos estudis detallen que la falta d'oportunitats recreatives fomenta els petits actes delictius. En canvi, un lloc agradable en el qual es pugui fer esport ajuda els joves a tenir una conducta socialment acceptable, donat que les persones que viuen en un entorn verd tendeixen menys a l'agressivitat i a la criminalitat. Un ambient verd incrementa la solidaritat i la seguretat entre la gent.

- **En l'increment del valor de les zones residencials.** Entre un 4% i un 33%¹, en funció de la vista que s'hi tingui, de la distància o de la presència o no d'aigua.

3 METODOLOGIA DE TREBALL

Els membres de la Comissió d'Avaluació de l'Entorn van establir un calendari de treball per a poder assolir els objectius definits anteriorment. Les reunions s'han realitzat a la sala de conferències de l'Ajuntament de Valls. A cada reunió, s'ha disposat d'un canó projector i d'un ordinador. L'Ajuntament ha enviat als membres de la Comissió les actes de les diferents sessions, així com la proposta de l'ordre del dia de la reunió següent.

Els resultats de la Comissió, finalment, s'han sotmès a un procés d'informació pública que descriu l'apartat 3.1.

La metodologia emprada a les reunions ha estat la següent:

1. S'ha establert una duració màxima de dues hores per cada reunió.
2. La documentació tècnica s'ha analitzat amb anterioritat a la sessió.
3. A la reunió s'han debatut punts i s'ha consensuat la definició i els criteris de la Zona Perifluvial.
4. Just després de cada reunió s'ha redactat un acta que ha recollit:
 - Els principals punts tractats i els acords assolits.
 - Les accions o les feines que es consensuïn, amb data de realització i responsable de la seva gestió.
 - Es va establir que, en un termini màxim d'una setmana, se n'admetrien esmenes. Si les modificacions es consideraven molt importants, quedaven pendents d'incloure-les fins que no es parlessin a la següent convocatòria.
 - Proposta d'ordre del dia per a la propera convocatòria.

¹ Per posar un altre exemple, un parc de 4 ha origina un valor afegit de 23.596.000 Euros en un radi de 400 metres. Això representa aproximadament 226.000 Euros en concepte d'impostos immobiliaris, uns diners que es poden destinar per al manteniment del parc.

Finalment, es disposa d'una cobertura en Format Arc-Info, Miramon i DXF, en una projecció de EUROPEAN DATUM 50 i fus 31N, que defineix el polígon que constitueix la Zona Perifluvial. Aquesta cobertura es representa sobre plànols escala 1:5000 sobre ortofotografia de l'àrea d'estudi de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC).

3.1 Procés de participació pública

Amb l'objectiu de redactar un document marc que permeti la realització del futur Pla Especial dels Torrents de Valls, el Ple de l'Ajuntament de Valls aprova a finals de novembre de 2005 la creació del Consell de Participació Ciutadana per al Desenvolupament dels Projectes de Regeneració dels Torrents de Valls. Per mitjà d'una carta, es convida a formar part d'aquest Consell a un representant de cadascuna de les següents entitats, empreses, partits polítics i altres organismes:

AAEET	CUP	Infilco
Agència Catalana de l'Aigua	Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca	Llar del Jubilat i Pensionista de Valls
Associació d'Empresaris del Polígon Industrial de Valls	Departament de Medi Ambient i Habitatge	Mare Nostrum-CEMA SL
Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Valls	Diputació de Tarragona	Ajuntament de Valls
Cambra de la Propietat Urbana	ERC	Patronat Municipal d'Esports
CIU	Fecsa Endesa	PSC
Comissió de Natura de l'Institut d'Estudis Vallencs	Federació d'Associacions de Veïns de Valls	PP
Comunitat General de Regants	Fundació Ciutat de Valls	Searsa
Consell Escolar Municipal	Casa Caritat	Sorea, SA
Consell Comarcal de l'Alt Camp	Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes del Camp (GEPEC)	Unió de Botiguers de Valls
		Universitat Rovira i Virgili

El dia 14 de desembre de 2005 es realitza la primera reunió i es constitueix el Consell de Participació Ciutadana per al Desenvolupament dels Projectes de Regeneració dels Torrents de Valls. Els seus membres proposen un mètode de treball estructurat per comissions:

- La **Comissió Social** i la **Comissió d'Avaluació de l'Entorn** es constitueixen com a equips de treball principal en l'elaboració inicial del document marc. Els membres del

Consell de Participació dels Torrents comuniquen a l'Ajuntament la seva voluntat d'adhesió a una o altra comissió.

- **Comissió de Coordinació.** Grup de treball de suport que haurà de sintetitzar les propostes que resultin de la Comissió Social i d'Avaluació de l'Entorn, retornant al Consell de Participació en ple un esborrany del document marc que serà avaluat per la totalitat dels membres fins a assolir un document definitiu i consensuat.
- **Comissió Assessora.** Grup de treball que informa i assessora puntualment en els casos en els quals sigui necessari o convenient comptar amb el parer de titulars d'infraestructures i serveis.

La Comissió Social i la d'Avaluació de l'Entorn han treballat de manera paral·lela i les seves conclusions s'han integrat en el document marc. Un cop definida la proposta de la Zona Perifluvial, s'organitza l'exposició "Valls, de cara als torrents" a l'Institut d'Estudis Vallencs i es fa la presentació pública del document marc de planificació dels torrents de Valls. L'objectiu d'aquests dos actes és donar a conèixer els resultats obtinguts pel Consell i recollir les observacions que se'n deriven per a poder redactar el Pla Especial dels Torrents de Valls.

Una vegada acabada aquesta etapa, la participació ciutadana serà altre vegada possible amb el Pla Especial de Torrents i en l'elaboració del POUM.

3.2 Delimitació de la zona perifluvial

La Planificació dels Espais Fluvials de les conques catalanes constitueix un dels més ambiciosos projectes de l'Agència Catalana de l'Aigua per a l'estudi detallat dels cursos fluvials a Catalunya. L'Agència ha desenvolupat una metodologia basada en l'anàlisi dels processos naturals que regeixen el comportament del riu i la conca en general, a partir de grups de treball multidisciplinars que ofereixen una visió integral i de conjunt dels fenòmens hidrològics-hidràulics, morfoodinàmics i ambientals de l'**espai fluvial**².

Entre els objectius principals d'aquests treballs, es destaquen de forma sintètica els següents:

- Determinar els cabals de disseny de la conca i les zones inundables per a diferents períodes de retorn.
- Avaluar l'estat ecològic dels ecosistemes fluvials tenint en compte les seves condicions de referència.
- Zonificar l'espai fluvial per tal de determinar les activitats i ocupacions compatibles i regular el seu ús públic, tot plegat en atenció a la funcionalitat i dinàmiques ecològiques i al comportament hidràulic descrit.

² Considerat com la zona ocupada per la llera pública i els terrenys de titularitat privada o pública que l'envolten i que integren el corredor biològic associat al riu, la vegetació de ribera i la zona inundable.

- Plantejar un conjunt d'actuacions, convenientment valorades, prioritzades i amb la identificació del responsable de dur-les a terme; orientades a solucionar els problemes detectats als diferents àmbits.
- Definir els criteris de gestió i intervenció.

Fruit del procés de participació pública que realitza l'Agència en aquests tipus de treballs, durant la presentació de la diagnosi provisional de la PEF del Francolí que va fer-se als representants municipals, aquests últims van manifestar el seu interès perquè l'Agència fes una primera aproximació a la Zona Perifluvial com a punt de partida de les comissions. Posteriorment, aquesta línia s'ha modificat d'acord amb les diferents aportacions dels membres de les comissions. Es definirà al detall en el Pla Especial de Torrents, s'incorporarà a la revisió del POUM i tindrà caràcter normatiu.

4 ÀMBIT DE TREBALL

L'àmbit dels treballs, que es defineix a la figura següent, correspon a tots els torrents del terme municipal de Valls, dels quals l'Agència Catalana de l'Aigua n'ha realitzat la delimitació de zones inundables a la Planificació dels Espais Fluvials de la conca del riu Francolí.

L'àmbit inclòs a la PEF es detalla seguidament:

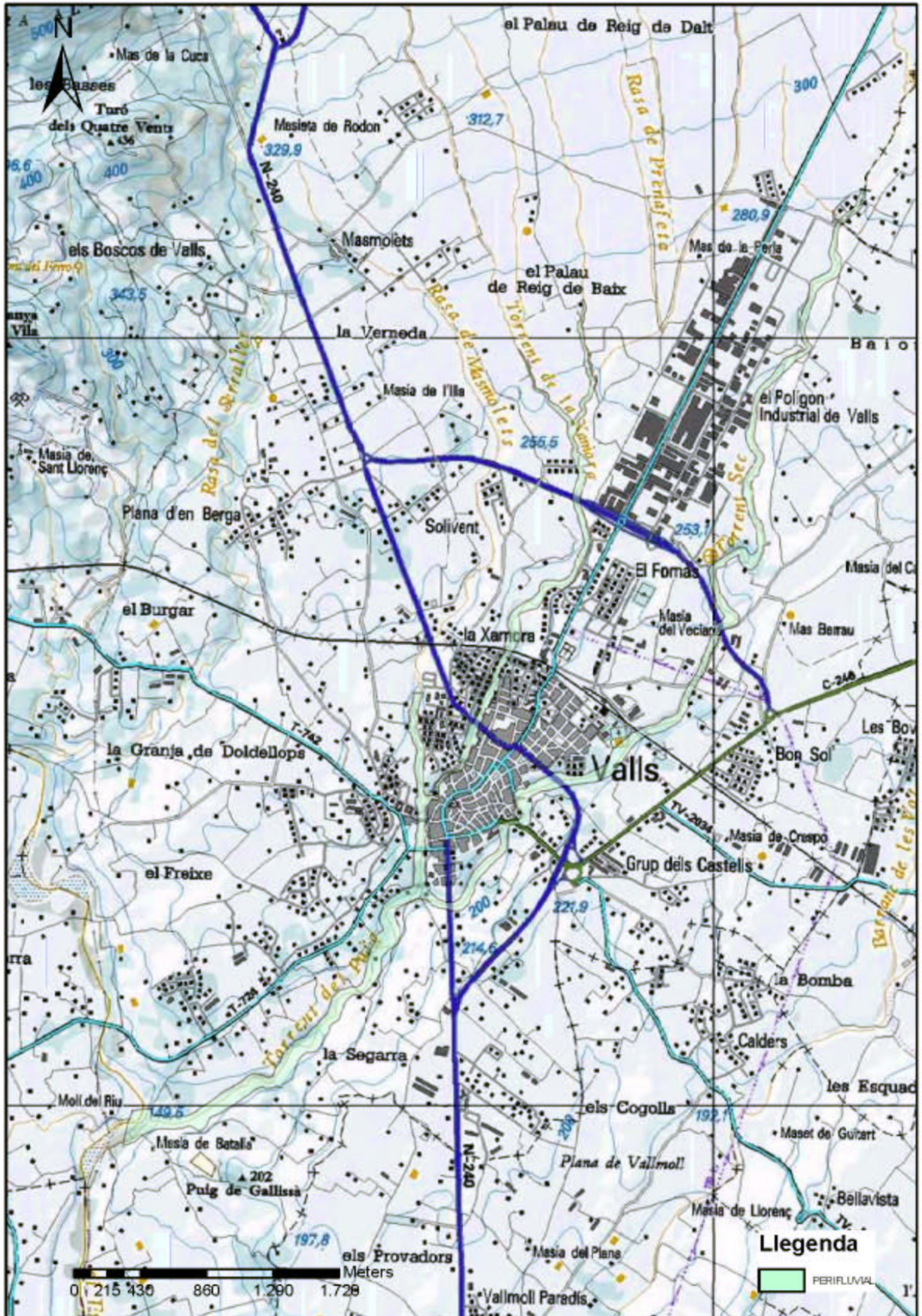

Figura 1.- Àmbit de treball de la definició de la Zona Perifluvial

Torrent del Sant Pou. Des d'aigües avall de l'N-240 fins a la confluència amb el torrent de la Xamora.

Torrent de la Xamora. Des d'aigües amunt del camí de l'Eucata fins a la confluència amb el torrent del Catllar.

Torrent del Catllar. Des d'aigües amunt del Mas de l'Anyerro fins a la confluència amb el torrent de la Xamora.

Rasa de Fontscaldes. Tram final de 500 metres fins a la confluència amb el torrent de la Xamora.

Torrent del Puig. Des de la confluència dels torrents de la Xamora i del Catllar fins a la desembocadura al riu Francolí.

L'àmbit del Pla Especial contemplarà un àmbit més extens del que ha treballat la PEF i abastarà tots els cursos fluvials del terme municipal (torrents, rases, etc.)

5 CRITERIS GENERALS DE DELIMITACIÓ DE LA ZONA PERIFLUVIAL

Els criteris d'ordenació i gestió de la Zona Perifluvial queden definits i agrupats per diferents àmbits temàtics.

Taula 1.- Criteris generals per a la definició de la Zona Perifluvial	
Temàtica	Definició criteri
Urbanístics	1. Es tindrà en compte la classificació urbanística existent per a la definició de l'amplada mínima de la Zona Perifluvial, amb la possibilitat que es reverteixi en un futur en els llocs que es determinin com a punts crítics.
Legals	1. S'inclourà el Domini Públic Hidràulic. 2. Es tindrà en compte l'actual marc legal per a la definició de la Zona Perifluvial. 3.
Socials	1. S'incorporaran prioritàriament a la Zona Perifluvial aquelles zones definides a la Comissió Social, sempre i quan siguin compatibles amb els condicionants legals existents. 2. 3.
Ambientals	1. S'inclouran els hàbitats d'influència fluvial. S'integren la totalitat d'elements físics i biòtics de naturalesa o caràcter fluvial, així com els espais on es desenvolupen totes les funcions implícites i pròpies a l'ecologia fluvial. 2. Es mantindrà la coherència estructural. Les dimensions i l'abast de la Zona Perifluvial ha d'assolir i mostrar una lògica espacial i estructural de conjunt que, ocasionalment, pot requerir de la incorporació de determinats terrenys que permetin obtenir una continuïtat física desitjable, necessària i pròpia dels espais fluvials. Això s'aplicarà amb limitació a aquelles zones (encara que no siguin inundables ni considerades com a hàbitat purament fluvial) sense ocupació consolidada fins al talús de la primera terrassa fluvial.

Taula 1.- Criteris generals per a la definició de la Zona Perifluvial	
	<p>3. S'inclouen totes aquelles zones potencialment recuperables de forma natural que, tot i que actualment no són classificables estrictament com a hàbitats fluvials, formarien part d'aquests, si no s'hi hagués produït una modificació antròpica.</p> <p>4. Àrees especialment dinàmiques a nivell geomorfològic que, com a conseqüència de la pròpia dinàmica del riu, podrien veure's afectades.</p> <p>5. Espais singulars o d'alt valor paisatgístic que requereixen de la seva inclusió per tal de dotar de major valor al conjunt de l'espai fluvial.</p>

6 CRITERIS ESPECÍFICS DE DELIMITACIÓ DE LA ZONA PERIFLUVIAL

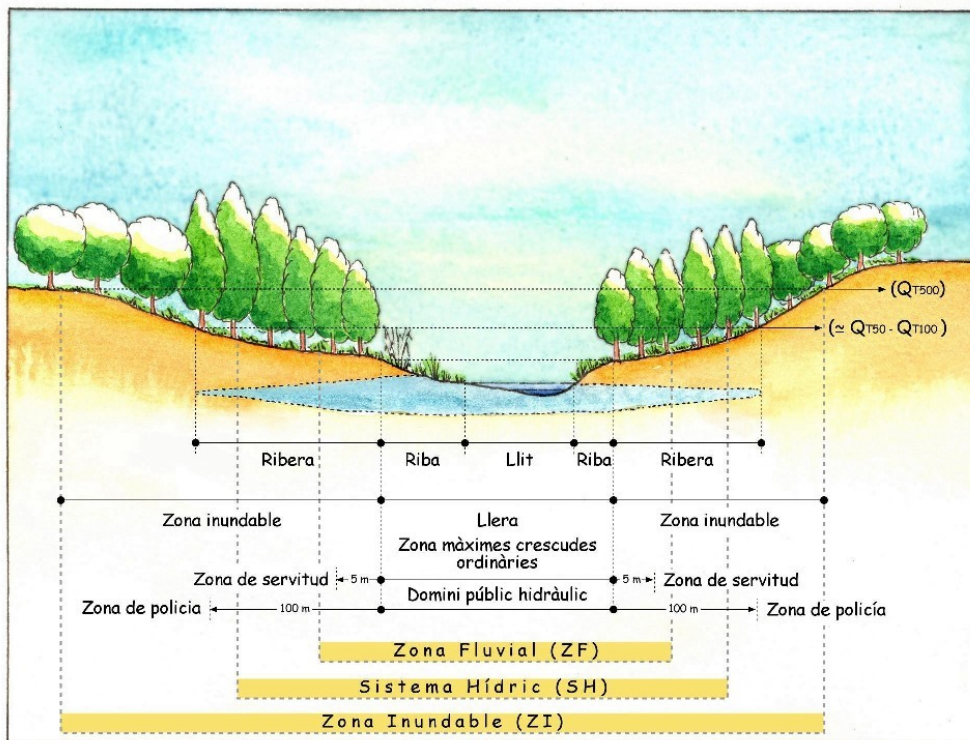
En els torrents de Valls, en raó de la tipologia estructural que els caracteritza, les línies d'inundabilitat queden restringides al fons d'aquests cursos i, per tant, no abasten l'espai ocupat pels hàbitats d'influència fluvial i les franges laterals que, en determinades circumstàncies, són necessàries per tal de garantir la integritat física i/o funcional dels espais fluvials. Per aquest motiu, el primer objectiu ha estat dimensionar i identificar quin era l'espai necessari per tal de poder abastar aquestes zones.

D'altra banda, la major part dels entorns riberencs de Valls es troben ocupats de manera desigual per usos de diversa naturalesa, amb situacions heterogènies i graus d'intrusisme físic, reversibilitat variable i, en conjunt, mostrant casuístiques d'ocupacions amb o sense drets adquirits. Aquesta circumstància, en determinats indrets, dificulta el reconeixement *in situ* de l'àmbit que en origen devien ocupar els espais fluvials.

La descripció de la Zona Perifluvial s'efectua per cadascun dels cursos estudiats seguint la direcció del curs del riu. Tenint en compte aquests condicionants, la delimitació de la ZpF ha requerit de la prèvia tipificació de les seccions transversals que resulten característiques dels diferents trams dels torrents de Valls³.

³ Habitualment ve representada per la disposició en bandes, simètriques o no entre marges, de diferents hàbitats fluvials estructurats de manera característica. Des de la llera vers la part més exterior: centre del llit amb *làmines d'aigua permanents o intermitents, seguit de codolars o arenys fluvials i llits rocosos amb o sense cubetes*, ocasionalment amb vegetació herbàcia o arbustiva baixa (*gespes higròfiles, comunitats de teròfits, etc.*), més externament els marges mostren formacions de vores fluvials -*creixenars, canyissars,...*- molt habitualment ocupats per esbarzers o canyars d'*Arundo donax*. Sovint aquests marges estan formats per riberes caracteritzades per un talús fluvial profundament desenvolupat, amb alçades molt destacables (fins a vint metres) i pendents variables que determinen hàbitats diversos que van des de *boscors de ribera (on destaquen les omedes i freixedes)*, a *formacions esclerofil·les o parets nues de talussos verticals*, que constitueixen hàbitats de gran interès ecològic. Tot i que més enllà de la cresta del talús fluvial no apareixen habitualment formacions o hàbitats d'influència fluvial, és cert que aquests talussos conformen un "marge actiu", l'evolució estructural del qual desborda, aparentment, l'àmbit més extern del talús.

Es considera espai fluvial la zona ocupada per la llera pública i els terrenys de titularitat privada o pública que l'envolten i que integren el corredor biològic associat al riu, la vegetació de ribera i la zona inundable. Així, un model de gestió d'aquest espai fluvial ha de basar-se en l'establiment de la relació d'usos del sòl i les activitats admissibles segons la zona de l'espai fluvial, en una zonificació de l'espai fluvial sobre la que pugui raonar-se i recolzar-se la regulació d'usos, en una identificació de les accions que cal exercir per al compliment d'aquest model de regulació d'usos i en l'elaboració de criteris tècnics d'actuació en aquest espai.

S'ha procedit, doncs, a determinar les amplades probables en planta -en ortoprojecció-, que es dedueixen de la tipologia de cadascun dels marges fluvials de cada tram, l'entitat de la conca, l'estacionalitat del cabal, l'alçada dels talussos, etc. i de la informació obtinguda mitjançant un treball de camp, el relleu -finalment l'hem complementat amb el topogràfic 1:500 que incorporen els plànols del Pla General d'Ordenació Urbana facilitats per l'Ajuntament-, la distribució dels hàbitats, etc. És a partir d'aquest reconeixement físic i espacial i de la informació geomorfològica i ambiental que s'obté una primera línia que es correspon amb l'entorn fluvial a protegir i recuperar com a ecosistema.

Per tant, la definició de l'abast general de la Zona Perifluvial es basa en l'aplicació com a criteri guia de la inclusió d'hàbitats d'influència fluvial, que ha sol·licitat l'Ajuntament de Valls.

Tot i això, cal tenir en compte els següents condicionants sorgits de les singularitat dels torrents de Valls:

a) Criteris l'aplicació dels quals comporta l'ampliació de la Zona Perifluvial:

- L'esperit proteccionista que ha inspirat la Zona Perifluvial s'ha vist influenciat per l'aplicació del criteris socials. La sensibilitat social que envolta la problemàtica dels torrents de Valls exigeix un tractament proteccionista o de màxims que, d'altra banda, no seria possible en un àmbit diferent.
- La tipologia dels marges fluvials que dominen la major part dels cursos (amb alçades molt considerables, pendents pronunciats i materials molt erosionables); el morfodinamisme intens que denota l'existència de nombrosos meandres (no gaire habituals en aquests tipus de torrents); les zones d'evolució activa, així com també les habituals problemàtiques i conflictes sorgits per l'erosió de marges adjacents que han estat ocupats, a més del dilatat període de temps que, eventualment, estarà vigent aquesta zonificació, aconsellen l'aplicació preventiva del criteri d'inclusió d'àrees especialment dinàmiques a nivell geomorfològic.

En aquest cas i en funció de l'erosionabilitat dels diferents trams s'ha ampliat la Zona Perifluvial amb una franja d'evolució morfodinàmica d'entre 3 i 10 metres d'amplada. Aquesta franja s'ha previst més ampla en aquells trams que es preveuen especialment actius a nivell morfodinàmic i, molt especialment, en els meandres.

En la major part dels casos aquesta franja d'evolució morfodinàmica es troba delimitada, no només en atenció als criteris geomorfològics assenyalats, sinó també i, sobretot, per tal de garantir l'accés dins els talussos fluvials, disposant-la en la part exterior al coronament del talús. De fet, en moltes zones, ni tan sols existeix accés als torrents i el seu manteniment resulta difícil.

S'ha procurat perfilar els àmbits fluvials esmerçant en obtenir una Zona Perifluvial coherent i harmònica pel que fa a la seva continuïtat, amplada i estructura en el seu conjunt. Aquesta coherència s'ha inspirat en la caracterització dels torrents (el patró estructural característic) a què prèviament ens hem referit.

- Molt puntualment s'inclouen hàbitats perifèrics de suport a la funcionalitat fluvial i també certes taques de vegetació que, tot i desbordar aquest àmbit i no formar estructures amb característiques que denotin la influència fluvial del torrent, desenvolupen o introdueixen funcions concretes d'interès per a l'espai fluvial. Ho serien, per exemple, l'esponjament d'aquest espai; la disminució de l'erosionabilitat dels marges fluvials; la contribució a

l'estabilitat; l'evolució edafològica dels sòls; el fet d'influenciar l'ecologia de l'espai fluvial introduint factors moduladors com ara l'ombra o el grau d'insolació, etc.

b) Criteris l'aplicació dels quals comporta la reducció de la Zona Perifluvial:

- Els sòls urbans consolidats i els urbanitzables en plans parcials executats s'han deixat fora de la ZpF segons l'aplicació dels criteris urbanístics. Aquest és el cas de gran part del nucli urbà i del polígon industrial, sense perjudici de que la revisió del POUM plantegi una oportunitat única per modificar els criteris urbanístics.

6.1 Torrent Sec / Torrent del Catllar

Tram 1. Marge dret del torrent des del punt 207 (coordenades UTM_{x,y,z}: 355951.6, 4575885.3, 265.9) fins al gual del Camí de Vilafranca. En aquesta zona, classificada com a sòl no urbanitzable, es prioritzarà el criteri de coherència estructural de la Zona Perifluvial i alhora tenint en compte l'existència d'edificacions.

Tram 2. Marge dret del torrent, des del Camí de Vilafranca fins al punt 216 (coordenades UTM_{x,y,z}: 355247.0, 4574310.0, 242.1).

A la primera part del tram, partint des del Camí de Vilafranca, una zona edificada recentment (a les ortofotografies hi surt una explanada), la ZpF serà la proposada com a criteri general, aproximadament entre 4 i 7 metres des de la cresta del talús fluvial.

A partir d'aquest punt s'ha guanyat espai al torrent mitjançant reperfilacions del talús i la disposició d'una escullera que, de manera intermitent, reforça la seva base i és inexistent només en les parcel·les que queden sense edificar. En les zones on no queda espai, per tal d'aplicar el criteri general, s'ajusta a les tanques perimetrals de les indústries. Caldria valorar l'augment de l'amplada en els punts més erosionables com a ara la vora còncava dels meandres. És factible sobreposar la Zona Perifluvial amb les parcel·les industrials perquè no afecten edificacions ni espais d'importància funcional. El punt més crític es troba davant del primer meandre.

Tram 3. Marge dret del torrent, des del punt 216 (coordenades UTM_{x,y,z}: 355247.0, 4574310.0, 242.1) fins al pont de la variant de l'N-240 d'accés al polígon industrial.

L'entorn perifluvial és eminentment agrícola i el límit del torrent queda constituït per un talús fluvial vertical i amb un desnivell de més de 10 metres de mitjana. Donada la sinuositat d'aquest tram, l'erosionabilitat dels materials dominants i el bon estat de conservació, en tot el tram la Zona Perifluvial abraça una banda mínima de cinc metres a partir de la cornisa fluvial, que

augmenta en les àrees més actives a nivell morfoodinàmic, talussos amb sòcols molt erosionats i parts elevades extraplomades i amb estructures de major interès. S'augmenta considerablement en el marge intern del darrer meandre.

Tram 4. Marge esquerre del torrent, des del Camí de Vilafranca fins al pont de la variant de l'N-240.

En aquest tram el torrent es troba limitat pels talussos fluvials i per les terrasses agrícoles de diferent alçada que configuren un perfil del torrent esglaonat en alguns trams. La zona fluvial es delimita procurant mantenir coherència i certa continuïtat en el seu traçat, entre les zones que mantenen talussos d'origen fluvial identificables (més un marge de cinc metres) i les terrasses agrícoles que els interrompen i no permeten intuir els límits naturals que les antecedien. S'intenta, no obstant, evitar afectacions innecessàries.

Puntualment, atenent a criteris pràctics, els límits poden ajustar-se a estructures o terminacions fisiogràfiques existents (límits de camins, etc.)

En termes generals, la Zona Perifluvial es preveu en el marge exterior del talús fluvial i s'entén impracticable en el fons del torrent.

Tram 5. Des de el pont de la variant de l'N-240 d'accés al polígon industrial fins a la línia de ferrocarril Barcelona-Lleida.

S'apliquen els criteris generals ja apuntats, tot i que es tenen en compte uns àmbits de protecció molt menors a partir del coronament dels talussos, especialment en el marge esquerre de l'inici del tram on els usos del sòl comprometen la viabilitat de la ZpF (camins i edificacions que es deixen fora).

En aquest tram es considera inevitable afectar dues propietats amb una superfície considerable dins la ZpF. La primera (coordenades UTM_{x,y,z} 354803,9; 4572560,8) és una àmplia zona de conreus d'horta delimitada amb tanques, parets i murs i que ocupa el fons del caixó fluvial. La segona són una sèrie de casetes amb horta i ramat, disposades sobre una terrassa creada a mitja altura del talús fluvial (marge dret, just aigües amunt del pont del tren).

Tram 6. Hort de la Bandereta.

Donada l'alteració del torrent provocada per la canalització, que es considera una situació reversible, s'amplia el marge esquerre de la Zona Perifluvial. Es tracta d'una zona amb un gran potencial de recuperació ecològica i de valorització social. Pot integrar-se en l'espai fluvial que es consolidarà en l'àmbit de l'actuació d'ampliació del Passeig de l'Estació i com a continuació del parc de Mas Miquel.

6.2 Torrent de la Xamora

Torrent de la Xamora des de l'inici de l'anàlisi de la Planificació de l'Espai Fluvial fins l'N-240.

El criteri general és establir la Zona Perifluvial cinc metres més enllà del coronament del talús. Aquesta amplada pot resultar insuficient si tenim en compte l'erosionabilitat del terreny. D'altra banda es troba envaïda greument pel nou talús creat per les obres d'ampliació del polígon industrial. Tot l'àmbit d'aquesta actuació caldria que hi constés com a punt crític.

Al marge dret de la Zona Perifluvial s'inclou una terrassa amb garrofers. Els cinc metres poden resultar insuficients en determinades zones.

La ZpF del polígon industrial s'haurà d'ajustar al planejament urbanístic o establir el criteri de cresta més cinc metres, tot envaint el sòl urbà. Atenent als criteris geomorfològics, la urbanització del marge dret és un punt crític, donat que els talussos tenen sòcols molt erosionats i parts elevades extraplomades. També la base del col·lector es veu afectada per l'aigua.

7 CRITERIS GENERALS D'ORDENACIÓ DE LA ZONA PERIFLUVIAL

Taula 2.- Criteris generals per a l'ordenació de la Zona Perifluvial	
Temàtica	Definició criteri
Urbanístics	<ol style="list-style-type: none"> 1. El Pla Especial regularà els criteris d'ordenació i els usos de la Zona Perifluvial. L'objectiu final és que mantingui la seva consideració de sòl no urbanitzable de protecció especial o, com a mínim, les característiques d'espai natural. 2. La ZpF tindrà la consideració de no edificable. 3. Caldrà preservar i respectar la zonificació de l'espai fluvial que s'inclouï dins la PEF 4. Considerar els punts crítics de la ZpF com a prioritaris per a les actuacions. De la mateixa manera, el Pla Especial dels Torrents hauria d'incorporar com a prioritàries les propostes de la PEF que impliquin competències de l'Ajuntament.
Legals	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caldrà preservar i respectar el Domini Públic Hidràulic, recuperant les servituds i la continuïtat física mitjançant l'ús de tots els instruments legals i competencials.
Socials	<ol style="list-style-type: none"> 1. La integració dels torrents dins el teixit urbanístic és cada vegada més necessària, per tal d'evitar donar l'esquena als torrents i viure de cara a aquests espais. Per això és bàsic promoure campanyes informatives per obrir la ciutat als torrents. 2. Caldrà definir i avaluar la conveniència, en funció de cada cas, d'establir vials adequats a la zona que permetin la neteja i manteniment dels torrents. 3. Crear, en aquelles zones que es consideri convenient, una major dotació de serveis que possibilitin un ús públic més intens (parcs fluvials). 4. Reconvertir els espais agrícoles actuals a horts familiars per l'aprofitament agrícola tradicional, per tal de promoure un mosaic agroforestal d'interès ecològic i potenciar l'equilibri paisatgístic de la Zona Perifluvial. A llarg termini caldrà avaluar la conveniència de crear una figura de protecció associada a iniciatives de custòdia del territori.

Taula 2.- Criteris generals per a l'ordenació de la Zona Perifluvial	
Ambientals	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caldrà mantenir, preservar i recuperar la vegetació autòctona de ribera, garantint un cabal mínim i tenint en compte la qualitat física i química de l'aigua. 2. Promoure l'estudi i el coneixement dels torrents. 3. S'incorporaran criteris d'integració paisatgística per a aquelles actuacions d'urbanització necessàries i per a les instal·lacions de serveis que estiguin dins la Zona Perifluvial i de l'espai fluvial.
Patrimoni	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborar un estudi d'identificació, de catalogació, de determinació de l'estat de conservació, d'amenaques, de propostes de protecció, restauració i ús públic dels elements d'interès històric i cultural. 2. A partir dels elements catalogats com a interès històric i cultural caldrà avaluar la conveniència de senyalitzar-los, mantenir-los i protegir-los (patrimoni, arbres, fonts, ponts, mines, recs i rescloses, camins, antics molins, zones de perill, accessos, etc.)

8 EL USOS I OCUPACIONS

A més dels criteris per a la definició de la ZpF, cal tenir en compte el usos i ocupacions que es proposen i que detallem a continuació:

Taula 3.- Criteris generals per a l'ocupació de la Zona Perifluvial i els usos admissibles	
Ambientals	<ol style="list-style-type: none"> 1. Es destinarà a la preservació com a espai natural, que gaudirà d'un grau d'especial protecció segons la classificació del sòl.
Urbanístics	<ol style="list-style-type: none"> 1. En les zones limítrofes urbanes es permetran actuacions de caire més intensiu destinades a crear àrees d'accés al públic (parcs fluvials). 2. Crear trams amb les intervencions mínimes imprescindibles que permetin naturalitzar aquests espais i gaudir-los com a espais naturals. 3. No es podrà construir cap tipus d'edificació ni tancament de parcel·les. En determinades franges es podrà mantenir l'ús agrícola.

Respecte a la classificació del sòl de la Zona Perifluvial fins a la revisió del POUM es proposa, sempre que sigui possible, que es determini com a zona de protecció especial. Quant a la qualificació, tindran la consideració d'espais lliures en els àmbits urbans. En les zones no urbanitzables, la qualificació serà la que correspongui a les claus que ja existeixen en aquest sòl, però amb les limitacions d'usos, ocupacions, etc. que es fixin en el planejament. En la revisió del POUM, s'haurà de crear una figura de protecció especial dels torrents, que preservi la ZpF, amb una nova clau urbanística que la reguli.

9 MARC LEGAL

Segons l'article I.II.7 de la normativa del Pla General d'Ordenació Urbana es podran formular plans especials en qualsevol classe de sòl, sense modificar les determinacions del Pla General, però amb la possibilitat de precisar-les i complementar-les.

D'acord amb el Capítol III del Títol III del PGOU, que regula el sistema hidrogràfic (clau 2), aquest sistema inclou els barrancs i torrents, que tindran sempre la consideració d'espais no urbanitzables subjectes a una protecció especial. Les actuacions públiques en els trams confrontants a les zones urbanes i urbanitzables aniran encaminades, sobretot, a restablir les condicions naturals d'aquests espais i a la integració en el paisatge urbà pel millor servei de la comunitat, restringint-ne especialment les ocupacions privatives. En aquest capítol, a més, el PGOU preveu la formació de plans especials per ordenar els marges laterals i regularitzar el llit dels torrents en les zones del voltant de les àrees urbanes i urbanitzables, per construir i situar els col·lectors i elements propis de la xarxa general de sanejament de la població i per donar una continuïtat als elements del sistema d'espais lliures contigus a aquest sistema.

L'article 67 del Decret Legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'Urbanisme, estableix que es poden redactar plans especials urbanístics, si són necessaris, en desenvolupament de les determinacions que conté el planejament urbanístic general, per a la recuperació i la millora del paisatge urbà, per a la protecció i millora dels espais fluvials i, en general, del medi natural i del paisatge o per a qualsevol altra finalitat anàloga. D'altra banda, es podran imposar restriccions d'ús dels terrenys, per impedir-ne la desaparició o l'alteració. El pla contindrà les determinacions que exigeix el planejament territorial o urbanístic corresponent o, en absència d'aquest, les pròpies de la seva naturalesa i finalitat, degudament justificades i desenvolupades en els estudis, els plànols, les normes i els catàlegs que s'hi escaiguin.

El pla especial, d'acord amb l'article 76 del Decret Legislatiu 1/2005, pot ser formulat per l'Ajuntament, sense perjudici de la iniciativa privada, d'acord amb el què disposa l'article 96 de la mateixa norma.

D'acord amb l'article 83 del Decret Legislatiu 1/2005 el pla, una vegada acordada la seva aprovació inicial, s'ha de sotmetre a informació pública durant un mes i, simultàniament, s'ha de sol·licitar un informe als organismes afectats pel que fa a les seves competències sectorials. Aquests organismes han d'emetre l'informe, en el termini d'un mes, llevat que una disposició n'autoritzi un termini més llarg. Posteriorment, el pla s'aprovarà provisionalment i es trametrà a la Comissió Territorial d'Urbanisme per a la seva aprovació definitiva.

10 PLA INTEGRAL D'AIGÜES DE VALLS

Davant de la diversitat de problemàtiques que la ciutat de Valls té relacionades amb l'aigua, un bé natural i de presència singular al nostre terme, des de l'Ajuntament i des de

diferents organismes de l'administració autonòmica (l'Agència Catalana de l'Aigua i el Departament de Política Territorial i Obres Públiques) s'ha cregut convenient encetar els treballs del Pla Integral d'Aigües de forma parcial, donat que ja s'han iniciat els calendaris, però sempre dins un marc global que s'haurà d'afrontar en la seva totalitat durant la revisió del Pla General. El Pla Integral d'Aigües el formen diferents apartats seguint sempre el cicle de l'aigua.

Alguns d'aquests aspectes han de quedar determinats en un conveni que s'ha de signar entre l'Ajuntament de Valls, l'Agència Catalana de l'Aigua i la Comunitat General de Regants de Valls.

10.1 Captacions

Valls compta amb tres xarxes independents: la del nucli urbà de Valls, la de Fontscaldes i la de Picamoixons. Només la del nucli urbà té connexió al Consorci d'Aigües de Tarragona (CAT). Les expectatives de creixement hauran de limitar-se als recursos existents i a un règim d'explotació ajustat a les concessions vigents, d'acord amb allò que es preveu al Pla Sectorial d'Abastament d'Aigua a Catalunya (PSAAC).

10.2 Dipòsits municipals / Xarxa de distribució municipal

La distribució de l'aigua és un problema a causa de la manca de previsions en els desenvolupaments ja fets. Les discontinuïtats de capacitat de les canonades de la xarxa i els problemes de pressió s'hauran de solucionar o minimitzar dins de les possibilitats econòmiques del municipi. Caldrà, a més, aprofitar les inversions urbanístiques, que aportaran forts creixements en les demandes d'usuaris i que s'hauran de realitzar d'acord als recursos existents al municipi.

Cal actualitzar el Pla Director de l'Abastament d'Aigua Potable Domiciliari de Valls, realitzat l'any 2002, i adequar-lo a les noves expectatives que la revisió del Pla General pugui aportar. Pel que fa a la xarxa en alta (dipòsits, canonades), el PSAAC proposa una bateria d'actuacions per millorar-ne la regulació, augmentar la cota dels dipòsits (per apujar la pressió de distribució) i també recomana algunes reparacions de canonades necessàries. El pla també proposa la construcció d'un nou pou i la prospecció de nous recursos fora de l'àmbit estricte del nucli urbà, per assegurar la millora de la garantia de recurs. Totes aquestes actuacions s'hauran de tenir en compte en la revisió del Pla General.

10.3 Xarxa de clavegueram municipal

Actualment s'està realitzant el Pla Director del Clavegueram, necessari per tal de conèixer amb detall les xarxes de clavegueram i poder identificar els punts on es requereix la intervenció dels responsables per poder controlar i disminuir els efectes que malmeten el procés. El treball fa una distinció entre el polígon industrial i la resta de la ciutat, a causa de la complexitat d'aquesta zona per l'existència de la xarxa de recs i mines que té la ciutat i que, històricament, s'ha utilitzat com a xarxa paral·lela de clavegueram tot i tractar-se d'instal·lacions de rec privades.

10.4 Xarxa de clavegueram en alta

Es qüestiona la conveniència de seguir construint col·lectors i estacions de bombament en la zona fluvial (assimilable al període de retorn de 10 anys) perquè, si bé a curt termini pot semblar que se'n beneficiï la programació financera (estalvi en les expropiacions), en realitat l'explotació i l'eficiència del sistema de sanejament en surt directament afectat. A més, l'ocupació de l'espai fluvial suposa una pèrdua de valor ambiental. La xarxa actual de col·lectors genera tot tipus de problemes com, per exemple, la incorporació d'aigües blanques als col·lectors en alta i la difícil relació d'aquests darrers amb la xarxa de recs de Valls, que es destinen a l'ús agrícola.

10.5 Depuradores

La depuradora industrial de Valls està en estat de mínims a causa de l'envelliment de les infraestructures i dels seus components i es requereix d'una inversió en reposició que, tenint en compte l'abocament d'acord amb els límits establerts, no té un resultat en terme de millora en l'afluent.

La depuradora urbana està sobresaturada com a conseqüència dels creixements urbans i la descompensació en les aigües d'origen diferent al domèstic en el procés de depuració que resten fora de la capacitat de tractament biològic d'una depuradora d'aigües residuals urbanes. En aquest sentit, cal esmentar, a més, la presència d'aigües blanques que dona com a resultat una càrrega d'entrada excessivament diluïda i, per altra banda, tant en les xarxes de clavegueram com en els col·lectors en alta, es detecta la presència de determinats residus amb gran càrrega orgànica i de substàncies d'origen industrial. Durant els caps de setmana i en període de vacances l'aigua té un caràcter molt diferent al de la resta de dies.

Els creixements urbanístics vinculats a canvis en el règim del sòl (de no urbanitzable a urbanitzable), per llei han d'anar a càrrec dels promotors pel que fa a la construcció tant del clavegueram com dels col·lectors en alta i de la depuradora (en la seva proporció).

En concret, en el marc del Programa de Sanejament d'Aigües Urbanes (PSARU) del 2005 podem concloure el següent:

1. L'Estació Depuradora d'Aigües Residuals de Valls (EDAR) té prevista l'ampliació al primer escenari.
2. La Llei d'Urbanisme indica que els creixements urbanístics (aquells que no s'hagin programat al PSARU 2005 -annex 1- o candidats a la programació -annex 2- que no acreditin l'existència de la xarxa en baixa abans del 31 de desembre de 2010) han de resoldre el seu sanejament en baixa i en alta, inclosa la depuració. Tanmateix, l'Agència Catalana de l'Aigua pot estudiar la possibilitat de convenir amb l'Ajuntament, els promotors i l'administració actuant en sanejament en alta, l'execució de les actuacions necessàries, si s'aporta la inversió corresponent a la magnitud del sanejament en alta del nou creixement que es cregui necessària per reforçar els sistemes de sanejament en alta públics.
3. L'Ajuntament ha de controlar l'entrada d'aigua residual no assimilable a domèstica a la xarxa de sanejament en alta quan aquesta ve originada per abocaments industrials, residus agrícoles o aigües blanques a la xarxa de sanejament en baixa (competència municipal), segons estableix el PSARU 2005, per tal d'evitar futurs problemes al funcionament de l'EDAR.

L'Ajuntament té la voluntat de gestionar el sistema de sanejament de Valls com a administració actuant, aspecte que queda reflectit en la proposta de conveni entre el consistori, l'Agència Catalana de l'Aigua i la Comunitat General de Regants de Valls.

10.6 Reutilització

Amb els desequilibris evidents entre el desenvolupament urbà i la disponibilitat de recurs es considera necessari completar l'esforç. Dins del cicle integral de l'aigua, el cost associat al sanejament és, amb diferència, el més elevat de tots. Sembla desaprofitat si un cop realitzada la tasca de sanejament no es complementa amb una certa regeneració (adaptada a l'ús pretès) i la reutilització. Tres aspectes beneficiosos atorguen suport a aquesta tesi:

- La millora de la qualitat abocada.
- La reducció de l'impacte si finalment no s'aboca al medi.
- La disminució de la pressió si la reutilització satisfà l'ús com a recurs alternatiu.

Al marge de la reutilització com a font alternativa de recurs, un altre avantatge és la millora implícita en la qualitat de l'abocament. Ambdós aspectes són especialment observats en temps

sec i especialment determinants en èpoques de sequera, un fenomen que apareix a casa nostra amb notable freqüència. El torrent del Catllar, si la depuradora industrial aboqués al medi, disposaria d'un cabal constant durant l'any.

La construcció del terciari a la depuradora urbana i la reutilització per a ús agrícola de les aigües depurades completarà el cicle clarament.

11 MANTENIMENT

L'administració local assumirà el compromís de fer-se càrrec des d'un inici del manteniment d'aquestes zones públiques, que s'inclouran en el pressupost municipal a través de partides assignades per al seu manteniment i potenciació. A més, l'Ajuntament estudiarà la possibilitat de dotar-se d'ajuts, fruit d'altres línies de treball que es desenvolupen des d'altres administracions.

12 TERMINOLOGIA

Domini Públic Hidràulic (DPH). És el constituït per les aigües continentals, superficials i subterrànies renovables; les lleres de corrents naturals; els llits de llacs, llacunes, embassaments superficials en lleres públiques i aquífers subterranis (Art. 2 de la Llei d'Aigües).

Espai fluvial. És la zona ocupada per la llera pública i els terrenys de titularitat privada o pública que l'envolten i que integren el corredor biològic associat al riu, la vegetació de ribera i la zona inundable.

Hàbitats d'influència fluvials. Són aquells que es troben significativament caracteritzats o influïts per qualsevol element o funció de característica fluvial (ja sigui la presència d'aigua, les variacions en el grau d'humitat, els pendents del terreny, el tipus de sòl, etc.), de tal manera que es diferencien inequívocament dels hàbitats perifèrics que els envolten propis del context bioclimàtic i edafològic d'un indret.

Planificació de l'Espai Fluvial (PEF). Estudi relatiu al tractament integral dels aspectes hidrològics, hidràulics, geomorfològics i ambientals que permeten definir els cabals d'avinguda i les zones d'inundació; realitzar una diagnosi sobre l'estat ecològic de tot l'espai fluvial i un inventari del patrimoni cultural i històric que pugui haver-hi associat a aquest espai. La PEF proposa, a més, línies d'actuació necessàries per a corregir les problemàtiques detectades en els diversos aspectes.

Riba. Cadascuna de les faixes laterals situades dins la llera natural, per sobre del nivell d'estiatge o aigües baixes (s'anomena "ribera" a l'Art. 6 de la Llei d'Aigües).

Ribera. Zones laterals al llarg de la llera en les quals el nivell freàtic permet el creixement i estructuració d'una comunitat vegetal freatòfila higròfita associada al curs fluvial.

Zona Perifluvial (ZpF). Són hàbitats d'influència fluvial i els marges espacials que, en determinades circumstàncies, serien necessaris per tal de garantir la integritat física i funcional i l'ús social dels espais fluvials, que s'haurà de preservar com a zona de protecció especial.

13 CONCLUSIONS

1. Els torrents de Valls presenten un interès destacat en la història, la vertebració i l'ordenació del territori de la ciutat i mantenen uns importants valors ecològics, paisatgístics i funcionals, a més d'altres considerats com a especials i rellevants des del punt de vista social.
2. La principal aportació d'aquest document es la delimitació d'un àmbit mínim, l'anomenada Zona Perifluvial (ZpF), que ha de garantir la protecció d'aquests espais respecte als seus valors ecològics, paisatgístics i patrimonials (històrics i simbòlics) i permetre el manteniment, la recuperació i la millora de la funcionalitat de tots els processos que s'hi donen, ja siguin ecològics, hidràulics o socials dirigits a l'interès general.
3. El Pla Especial haurà de partir de la delimitació de la Zona Perifluvial i la farà extensiva a tots els cursos fluvials del terme aplicant els criteris i consideracions que se'n derivin i justificant aquelles zones que s'hagin d'excloure i definint-ne aquelles que s'hagin d'incorporar.
4. Algunes de les propostes que s'han descrit en aquest document afecten altres administracions i, per tant, s'hauran de consensuar, amb l'establiment d'un treball transversal que implementi les mesures i les propostes necessàries per a dur a terme tot el procés.

14 BIBLIOGRAFIA

AGÈNCIA CATALANA DE L'AIGUA. *Planificació de l'espai fluvial de la Conca del riu Francolí*. 2006.

BLAY, J. et al. *Els recs de Valls. Planejament per a un estudi a partir de fonts orals i primers resultats*. Departament de Geografia de la Universitat Rovira i Virgili, 2000. Inèdit. Tarragona.

HABETS, J., MERINO PACHECO, M., VAN SUCHTELEN, F., PAPASSEIT, J. *Cuadernos de arquitectura del paisaje*. Vol. 3, Article: "Los beneficios del verde". Ediciones de Horticultura, 2004.

LEIVA I CABÚS, S. *Recuperació paisatgística dels torrents de Valls en el marc del desenvolupament urbà sostenible*. Llicenciatura de Ciències Ambientals. Valls, 2003.

LOVELOCK, J. *Gaia, una ciència para curar el planeta*. Autor:. Editorial Integral, 1992.

Annex 1: Plànols de la Zona Perifluvial

Annex 2: Relació d'actes